TA'LIM JARAYONIDA LMS (LEARNING MANAGEMENT SYSTEM) TIZIMLARIDAN FOYDALANISHNING MAVJUD MUAMMOLARI VA KAMCHILIKLARI

Aslonov Qodir Ziyodullayevich
Osiyo xalqaro universiteti "Aniq fanlar va raqamli texnologiyalar" kafedrasi o'qituvchisi

Annotatsiya. Mazkur tezisda zamonaviy ta'lim jarayonida Learning Management System (LMS) tizimlaridan foydalanishning pedagogik va texnologik jihatlari, mavjud muammolari hamda kamchiliklari tahlil qilingan. LMS platformalarining ta'lim sifatini oshirish, o'quv jarayonini boshqarish, bilimlarni nazorat qilish va ta'lim resurslaridan foydalanish imkoniyatlari yoritilgan. Shu bilan birga, mazkur tizimlardan foydalanishda uchraydigan texnik cheklovlar, foydalanuvchilarning raqamli kompetensiyalari yetarli emasligi, interaktiv ta'lim imkoniyatlarining cheklanganligi, baholash jarayonidagi muammolar va pedagogik yondashuvlarning to'liq integratsiyalashmaganligi ko'rib chiqilgan. Aniqlangan muammolarni bartaraf etish bo'yicha ilmiy-metodik takliflar ishlab chiqilgan.

Kalit so'zlar: LMS, raqamli ta'lim, masofaviy ta'lim, elektron ta'lim platformasi, ta'limni boshqarish tizimi, raqamli kompetensiya, elektron ta'lim resurslari, avtomatlashtirilgan baholash, pedagogik texnologiyalar.

Kirish

Bugungi kunda axborot-kommunikatsiya texnologiyalarining jadal rivojlanishi ta'lim tizimida yangi pedagogik yondashuvlar va raqamli ta'lim muhitini shakllantirish zaruratini yuzaga keltirmoqda. Ayniqsa, ta'lim jarayonini boshqarish, o'quv materiallarini yetkazib berish, talabalar bilimini nazorat qilish va ta'lim natijalarini monitoring qilishda Learning Management System (LMS) platformalarining ahamiyati ortib bormoqda. LMS tizimlari ta'lim beruvchi va ta'lim oluvchi o'rtasidagi axborot almashinuvini tashkil etish, o'quv resurslarini markazlashtirish hamda ta'lim jarayonini muayyan algoritmlar asosida boshqarish imkonini beradi.

LMS platformalarining joriy etilishi an'anaviy ta'lim shakllarini raqamli texnologiyalar bilan boyitish, mustaqil ta'lim faoliyatini tashkil etish va o'quv jarayonining shaffofligini ta'minlashga xizmat qiladi. Biroq mazkur tizimlardan foydalanish amaliyoti ularning texnik imkoniyatlari bilan pedagogik samaradorligi o'rtasida muayyan tafovutlar mavjudligini ko'rsatmoqda. Ayrim hollarda LMS platformalari ta'lim jarayonini tashkil etish vositasi sifatida qo'llanilib, talabalarning mustaqil fikrlashi, ijodiy yondashuvi va amaliy kompetensiyalarini rivojlantirishga yetarlicha xizmat qilmaydi. Shu sababli LMS tizimlarining mavjud muammolari va kamchiliklarini ilmiy jihatdan o'rganish dolzarb masalalardan biri hisoblanadi.

Asosiy qism

LMS tizimlarining asosiy vazifasi ta'lim jarayonini rejalashtirish, tashkil etish, boshqarish va nazorat qilishdan iborat. Moodle, Canvas, Blackboard va Google Classroom kabi platformalar o'quv materiallarini joylashtirish, topshiriqlarni qabul qilish, test sinovlarini tashkil etish, baholash va foydalanuvchilar faoliyatini kuzatish imkoniyatlarini taqdim etadi. Shunga qaramasdan, mazkur platformalarning funksional imkoniyatlari ta'lim muassasasining ehtiyojlari, texnik infratuzilmasi va pedagogik maqsadlariga har doim ham to'liq mos kelavermaydi.

Birinchi muhim muammo LMS tizimlaridan foydalanishda texnik infratuzilmaning yetarli darajada rivojlanmaganligi bilan bog'liq. Internet tezligining pastligi, server resurslarining cheklanganligi, platformaning ayrim vaqtlarda ishlamay qolishi hamda mobil qurilmalarda foydalanishdagi noqulayliklar ta'lim jarayonining uzluksizligiga salbiy ta'sir ko'rsatishi mumkin. Ayniqsa, katta hajmdagi

© 2026 London International Monthly Conference on Multidisciplinary Research and Innovation. All Rights Reserved.

videoma'ruzalar, interaktiv topshiriqlar va multimedia resurslaridan foydalanishda tarmoq tezligi muhim omil hisoblanadi.

Ikkinchi muammo pedagog va talabalarning raqamli kompetensiyalari bilan bog‘liq. LMS platformalaridan samarali foydalanish nafaqat texnik vositalarni boshqarish, balki elektron ta'lim muhitida mustaqil ishlash, axborotni izlash, tahlil qilish va raqamli kommunikatsiya ko‘nikmalariga ham bog‘liq. Foydalanuvchilarning platforma imkoniyatlarini yetarlicha bilmasligi uning funksional salohiyatidan to‘liq foydalanishga to‘sqinlik qiladi. Natijada LMS tizimi interaktiv ta'lim muhiti sifatida emas, balki faqat o‘quv materiallarini joylashtirish va topshiriqlarni yuborish vositasi sifatida ishlatilishi mumkin.

Uchinchi muammo LMS tizimlarida ta'lim jarayonining individuallashtirilishi yetarli darajada ta'minlanmaganligi bilan izohlanadi. Har bir talabaning bilim darajasi, o‘zlashtirish tezligi, qiziqishlari va individual ta'lim ehtiyojlari turlicha bo‘ladi. Biroq barcha talabalar uchun bir xil o‘quv materiallari, topshiriqlar va baholash mezonlaridan foydalanish individual yondashuv imkoniyatlarini cheklashi mumkin. Shu nuqtayi nazardan, adaptiv ta'lim mexanizmlarini LMS platformalariga integratsiya qilish muhim ilmiy-amaliy vazifa hisoblanadi.

To‘rtinchi muammo bilimlarni baholash jarayonining ishonchliligi va xolisligini ta'minlash bilan bog‘liq. LMS tizimlarida avtomatlashtirilgan test sinovlari va elektron topshiriqlarni tekshirish imkoniyatlari mavjud bo‘lsa-da, ular talabalarning tahliliy fikrlash, ijodiy yondashish, muammoli vaziyatlarni hal qilish va amaliy ko‘nikmalarini har doim ham to‘liq baholay olmaydi. Bundan tashqari, masofaviy nazorat jarayonida akademik halollikni ta'minlash, boshqa shaxs yordamidan foydalanish yoki tayyor javoblardan ko‘chirish holatlarining oldini olish ham dolzarb masala bo‘lib qolmoqda.

Beshinchi muammo LMS tizimlarining pedagogik mazmun bilan yetarli darajada integratsiyalashmaganligidir. Ayrim ta'lim platformalarida texnik funksiyalarga ustuvorlik berilib, o‘quv materiallarining didaktik tuzilishi, interaktiv metodlardan foydalanish va talabalarni faol o‘quv jarayoniga jalb etish masalalari ikkinchi darajaga tushib qoladi. Holbuki, samarali elektron ta'lim muhiti faqat axborotni yetkazib berish bilan cheklanmasdan, bilimlarni faol o‘zlashtirish, mustaqil izlanish va amaliy faoliyatni ham qo‘llab-quvvatlashi lozim.

Oltinchi muammo ta'lim platformalarida foydalanuvchi ma'lumotlarining xavfsizligi va maxfiyligini ta'minlash bilan bog‘liq. LMS tizimlarida talabalar haqidagi shaxsiy ma'lumotlar, o‘zlashtirish ko‘rsatkichlari, topshiriqlar natijalari va pedagogik faoliyatga oid axborotlar saqlanadi. Ushbu ma'lumotlarni himoya qilish, foydalanuvchilar huquqlarini chegaralash, xavfsiz autentifikatsiya mexanizmlarini joriy etish va ma'lumotlarning zaxira nusxalarini yaratish muhim texnologik talablar hisoblanadi.

Yettinchi muammo LMS platformalarining boshqa axborot tizimlari bilan integratsiyalashuvidagi cheklovlardir. Oliy ta'lim muassasalarida LMS tizimlari talabalar ma'lumotlar bazasi, elektron kutubxona, videokonferensiya xizmatlari, elektron hujjat aylanishi va boshqa boshqaruv tizimlari bilan o‘zaro bog‘langan holda ishlashi zarur. Integratsiya jarayonida ma'lumotlar formatining mos kelmasligi, dasturiy interfeyslarning cheklanganligi va texnik standartlarning farqlanishi axborot almashinuvi samaradorligini pasaytirishi mumkin.

Yuqorida keltirilgan muammolar LMS tizimlarini takomillashtirishda kompleks yondashuv zarurligini ko‘rsatadi. Birinchi navbatda, ta'lim muassasalarining texnik infratuzilmasini modernizatsiya qilish, server quvvatlarini oshirish va barqaror internet aloqasini ta'minlash lozim. Shuningdek, pedagoglar va talabalar uchun LMS platformalaridan foydalanish bo‘yicha tizimli o‘quv kurslari hamda amaliy treninglarni tashkil etish maqsadga muvofiq.

© 2026 London International Monthly Conference on Multidisciplinary Research and Innovation. All Rights Reserved.

Bundan tashqari, sun'iy intellekt texnologiyalari, adaptiv ta'lim algoritmlari va o'quv analitikasi vositalarini LMS tizimlariga integratsiya qilish orqali ta'lim jarayonining individuallashuvini kuchaytirish mumkin. Bunday yondashuv talabalarning o'zlashtirish dinamikasini tahlil qilish, bilimdagi bo'shliqlarni aniqlash, individual tavsiyalar ishlab chiqish va pedagogik qarorlarni ma'lumotlar asosida qabul qilish imkonini beradi. Bunda sun'iy intellekt tomonidan shakllantirilgan natijalar pedagogning professional bahosini almashtirmasligi, balki uni qo'llab-quvvatlashi zarur.

Xulosa

Xulosa qilib aytganda, LMS tizimlari zamonaviy ta'lim jarayonini raqamlashtirish, boshqaruv samaradorligini oshirish va ta'lim resurslaridan foydalanish imkoniyatlarini kengaytirishda muhim vosita hisoblanadi. Shu bilan birga, ularning samaradorligi faqat dasturiy ta'minotning texnik imkoniyatlari bilan emas, balki pedagogik metodlarning to'g'ri tanlanishi, foydalanuvchilarning raqamli kompetensiyalari, texnik infratuzilmaning rivojlanganligi va axborot xavfsizligining ta'minlanishi bilan ham belgilanadi.

Tadqiqot natijasida LMS tizimlaridan foydalanishda texnik, pedagogik, tashkiliy va axborot xavfsizligi bilan bog'liq muammolarni kompleks hal etish zarurligi asoslandi. Mazkur tizimlarni takomillashtirishda adaptiv ta'lim texnologiyalari, sun'iy intellekt, o'quv analitikasi, interaktiv o'quv resurslari va integratsiyalashgan axborot almashinuvi mexanizmlaridan foydalanish istiqbolli yo'nalishlar sifatida qaraladi. Natijada LMS platformalarini oddiy elektron topshiriqlarni boshqarish vositasidan talabaning individual rivojlanishini qo'llab-quvvatlovchi kompleks raqamli ta'lim muhitiga aylantirish imkoniyati yuzaga keladi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Ellis R. K. *A Field Guide to Learning Management Systems*. ASTD Learning Circuits, 2009.
2. Watson W. R., Watson S. L. An Argument for Clarity: What Are Learning Management Systems, What Are They Not, and What Should They Become? *TechTrends*, 2007, 51(2), 28–34.
3. Coates H., James R., Baldwin G. A Critical Examination of the Effects of Learning Management Systems on University Teaching and Learning. *Tertiary Education and Management*, 2005, 11, 19–36.
4. Bates A. W. *Teaching in a Digital Age: Guidelines for Designing Teaching and Learning*. Tony Bates Associates Ltd., 2019.
5. UNESCO. *Global Education Monitoring Report 2023: Technology in Education – A Tool on Whose Terms?* Paris: UNESCO, 2023.

© 2026 London International Monthly Conference on Multidisciplinary Research and Innovation. All Rights Reserved.